

COBISS®

Kooperativni online bibliografski sistem i servisi

COBISS3/Elektronski izvori

V6.1-00

Priručnik za korisnike

Institut informacijskih znanosti, Maribor, Slovenija

IZUM®

© IZUM, 2014.

Naslov originala: COBISS3/Elektronski viri, V6.1-00; oktober 2014

COBISS, COMARC, COBIB, COLIB, IZUM so zaštićene robne marke u posedu javnog zavoda IZUM.

Oracle i Java su zaštićene robne marke kompanije Oracle Corp. ili kompanija koje su vlasnički povezane sa njom.

Druge upotrebljene robne marke pripadaju njihovim vlasnicima.

Priručnik uključuje sve dopune od izdanja prve štampane verzije priručnika juna 2014. godine do danas. Sadržaj je usklađen s funkcionisanjem programske opreme COBISS3, V6.1-00 i važi i za sve sledeće verzije programske opreme do opoziva ili do objavljivanja nove elektronske verzije priručnika.

© IZUM, poslednje promene sadržaja: oktobar 2014, prevod: decembar 2014.

ISSN 2385-9822

SADRŽAJ

PREDGOVOR.....	PREDGOVOR-1
O UPUTSTVIMA.....	O UPUTSTVIMA-1
1 UVOD.....	1-1
2 KUPOVINA ELEKTRONSKIH IZVORA.....	2-1
2.1 Kupovina paketa ili licence za samostalni e-izvor.....	2.1-1
2.1.1 Unos paketa/licence.....	2.1-1
2.1.2 Brisanje paketa/licence.....	2.1-3
2.2 Avansno plaćanje.....	2.2-1
2.3 Plaćanje.....	2.3-1
2.4 Opšti postupci.....	2.4-1
3 OBAVEZNI PRIMERAK ELEKTRONSKIH PUBLIKACIJA.....	3-1
3.1 Prijem.....	3.1-1
3.1.1 Unos licence.....	3.1-1
3.1.2 Izdavanje potvrde o prijemu.....	3.1-2
3.2 Reklamiranje.....	3.2-1
4 VEZA SA PORTALIMA ZA POZAJMICU E-KNJIGA.....	4-1
4.1 Kupovina licence za pozajmicu e-knjiga.....	4.1-1
4.2 Unos podataka o paketu.....	4.2-1
4.2.1 Uključivanje licenci za pozajmicu u paket.....	4.2-1
4.2.1 Prenos licence za pozajmicu u drugi paket.....	4.2-1
4.3 Avansno plaćanje.....	4.3-1
4.4 Plaćanje.....	4.4-1
4.5 Pozajmica e-knjige.....	4.5-1
4.6 Opšti postupci.....	4.6-1
5 DRUGI POSTUPCI U SEGMENTU.....	5-1
5.1 Održavanje podataka o partnerima.....	5.1-1
5.2 Održavanje podataka o kontima.....	5.2-1
5.3 Priprema šablona konta.....	5.3-1
5.4 Podešavanje numeratora dokumenata.....	5.4-1
6 VEZA SA DRUGIM SEGMENTIMA I BIBLIOGRAFSKIM BAZAMA PODATAKA.....	6-1
6.1 COBISS3/Nabavka.....	6.1-1
6.2 COBISS3/Pozajmica, COBISS2/Pozajmica.....	6.2-1
6.3 COBISS3/Ispisi.....	6.3-1
6.4 COBISS3/Upravljanje aplikacijama.....	6.4-1
6.5 COBISS/OPAC.....	6.5-1

Dodaci

A	ISPISI	DODATAK A-1
A.1	Ispisivanje	Dodatak A.1-1
A.2	Opis ispisa.....	Dodatak A.2-1
A.2.1	Potvrda o prijemu obaveznog primerka – E	Dodatek A.2-1
A.2.2	Reklamacija za obavezni primerak – E.....	Dodatek A.2-1
B	SPISKOVI.....	DODATAK B-1
B.1	Spisak ispisa.....	Dodatak B.1-1
B.2	Unos ulaznih parametara za pripremu ispisa	Dodatak B.2-1
B.2.1	Spisak E-SPI-01	Dodatak B.2-1
B.2.2	Spisak E-SPI-02.....	Dodatak B.2-1
B.3	Opis ispisa.....	Dodatak B.3-1
B.3.1	E-SPI-01: Spisak licenci za pozajmicu	Dodatak B.3-1
B.3.2	E-SPI-02: Spisak paketa/licenci.....	Dodatak B.3-1
C	UTROŠAK SREDSTAVA	DODATAK C-1
C.1	Spisak ispisa.....	Dodatak C.1-1
C.2	Unos ulaznih parametara za pripremu ispisa	Dodatak C.2-1
C.2.1	Izveštaji E-US-01, E-US-02, E-US-05 i E-US-06	Dodatak C.2-1
C.2.2	Izveštaji E-US-03 i E-US-04	Dodatak C.2-1
C.2.3	Izveštaj E-US-07.....	Dodatak C.2-2
C.3	Opis ispisa.....	Dodatak C.3-1
C.3.1	E-US-01: Plaćanje računa – po kontima/vrsti troškova	Dodatak C.3-1
C.3.2	E-US-02: Plaćanje računa sa odbijenim ulaznim PDV-om – po kontima/vrsti troškova	Dodatak C.3-2
C.3.3	E-US-03: Plaćanje avansa – po kontima.....	Dodatak C.3-2
C.3.4	E-US-04: Plaćanje avansa sa odbijenim ulaznim PDV-om - po kontima	Dodatak C.3-3
C.3.5	E-US-05: Plaćanje posrednih troškova nabavke – po kontima.....	Dodatak C.3-4
C.3.6	E-US-06: Plaćanja posrednih troškova nabavke sa odbijenim ulaznim PDV-om – po kontima.....	Dodatak C.3-5
C.3.7	E-US-07: Preplaćeni iznosi – po dobavljačima	Dodatak C.3-6

COBISS3/Pozajmica je segment koji omogućuje bibliotekama automatizaciju sledećih postupaka: upis i promenu podataka o članovima, brisanje podataka o članu, promenu broja članske karte, ispis nalepnice za člansku kartu, pozajmicu građe van biblioteke ili za čitaonicu, produženje roka pozajmice, promenu datuma isteka, vraćanje građe s mogućnošću izbora člana ili bez te mogućnosti, rezervacije zauzete i slobodne građe, vraćanje građe sa zadržkom, evidentiranje izgubljene građe, ispis reversa za člana i prenos podataka iz referensne baze podataka o studentima. Za serijske publikacije mogu se odrediti stalne rezervacije i evidentirati cirkulacija pojedinih svezaka serijskih publikacija. Biblioteke koje su pozajmicu organizovale po odeljenjima mogu odvojeno voditi evidenciju pozajmice po odeljenjima, međuodeljenski pozajmiti građu iz matičnog odeljenja u posluženo odeljenje, potom pozajmiti tu građu članu u posluženom odeljenju, vratiti građu u bilo koje odeljenje te pretraživati građu po katalogu u pojedinačnim odeljenjima. Kod pojedinih primeraka građe, za potrebe pozajmice omogućen je upis napomene o primerku, a kod pozajmljene građe i upis privremene napomene. U lokalnom katalogu može se potražiti građa ili pojedini primerci, mogu se pogledati bibliografski podaci i podaci o stanju fonda, a može se dobiti i informacija o tome kome je građa pozajmljena, ako nije slobodna. Podaci o upisanim članovima mogu se pretraživati prema različitim kriterijumima i zatim se, u obliku spiska, ispisati i na štampaču. Biblioteke koje svojim članovima naplaćuju određene usluge mogu ažurirati cenovnik, evidentirati i podmiriti potraživanja, ispisati račun, obrisati potraživanje, stornirati podmirena potraživanja, zaključiti blagajnu i pregledati blagajničke transakcije. Za članove koji kasne sa vraćanjem građe mogu se pripremiti i ispisati opomene. Bibliotekama je omogućeno menjanje sadržaja obrazaca za opomene, vremenskih parametara pozajmice, menjanje kalendara radnog vremena biblioteke, menjanje parametara za elektronsko obaveštavanje članova, podešavanja ograničenja broja pozajmljenih primeraka, broja produženja i rezervacija, perioda važenja članstva za pojedine kategorije članova, menjanje web adrese sa podacima za kontakt i obaveštenjima u vezi sa servisom Moja biblioteka u COBISS/OPAC-u. Bibliotekama je omogućeno i izvođenje automatizovanih postupaka pozajmice u odeljenju mobilne biblioteke (u bibliobusu), upotreba RFID knjigomata i RFID čitača na pultu za pozajmicu.

COBISS3/Međubibliotečka pozajmica je segment koji uključuje sledeće postupke: evidentiranje zahteva naručioca za MP, rezervaciju građe domaće biblioteke, naručivanje građe kod dobavljača ili u magacinu, evidentiranje prijema građe od dobavljača ili iz magacina, dostavljanje građe naručiocu, vraćanje građe naručioca i vraćanje građe dobavljaču ili u magacin. Uključuje i pripremu i ispostavljanje računa za pravna lica – partnere koji nastupaju kao naručioci ili platiše obavljenih usluga, pripremu obaveštenja za naručioce i dobavljače, održavanje podataka o partnerima i cenovniku te podešavanje numeratora.

COBISS3/Ispisi je segment koji omogućuje oblikovanje različitih vrsta ispisa, kao što su različiti obrasci, poslovni akti, statistike itd. Ispisi se pripremaju na osnovu podataka iz svih segmenata programske opreme COBISS3. Pripremljene ispise možemo poslati na štampač ili elektronskom poštom. Tipiski ispisi za pojedine segmente oblikuju se u IZUM-u.

COBISS3/Upravljanje aplikacijama je segment koji bibliotekama omogućuje ažuriranje podataka o domaćoj biblioteci i partnerima te uvid u podatke o korisnicima sistema.

Priručnik uključuje sve dopune od izdanja prve verzije štampanog priručnika do danas. Sadržaj je usklađen s funkcionisanjem trenutno važeće verzije programske opreme COBISS3 i važi za svaku buduću verziju programske opreme do opoziva ili do objave nove elektronske verzije priručnika. Sadržaj priručnika je pohranjen i dostupan na portalu **Obrazovanje** izborom opcije *E-priručnici*, a sadržaju na portalu se može neposredno pristupiti i iz menija **Pomoć** u programskoj opremi COBISS3.

U cilju lakšeg razumevanja funkcionisanja programske opreme, u priručnik Osnovna uputstva COBISS3 dodat je rečnik s definicijama upotrebljenih izraza.

Informacije i pomoć možete dobiti na sedištu nacionalnog COBISS centra koji je odgovoran za COBISS sistem u vašoj državi (podaci za kontakt objavljeni su na poslednjoj strani priručnika).

---

1 UVOD

Segment COBISS3/Elektronski izvori podržava **nabavku elektronskih izvora** (u daljem tekstu e-izvora) **koji su objavljeni na internetu ili računarskim mrežama**.

Postupke nabavke e-izvora možemo izvoditi za građu za koju u lokalnoj bazi podataka postoji bibliografski zapis, kao i za svu ostalu građu.

Nabavku e-izvora na fizičkim nosiocima podržavaju segmenti COBISS3/Nabavka i COBISS3/Serijske publikacije.

U uputstvima su opisani svi osnovni postupci za nabavku e-izvora koje možemo izvoditi u segmentu COBISS3/Elektronski izvori.

Definicija e-izvora

U e-izvore ubrajamo različite baze podataka: e-knjige, e-serijske publikacije i baze podataka. Biblioteke mogu nabaviti paket (zbirku) e-izvora ili samostalni e-izvor (npr. web rečnik). Pri tom, obično je reč o kupovini **licence** za pristup e-izvorima za određeni period. Biblioteka može kupiti e-izvor i kao trajno vlasništvo, a kupovinom postaje vlasnik sadržaja. E-izvorima pristupamo ili tako što ih pregledamo na web adresi ili tako što ih pozajmljujemo i učitavamo u mobilni uređaj za čitanje ili neki drugi mobilni uređaj. Možemo pozajmiti pre svega e-knjige. Pozajmica protiče po sličnim principima koji važe za pozajmicu štampane knjige.

Uslovi za izvođenje osnovnih postupaka

Pre početka izvođenja postupaka nabavke građe u segmentu COBISS3/Elektronski izvori moramo:

- upisati ponuđače e-izvora sa kojima sklapamo ugovore o licenci u bazu podataka o partnerima
- otvoriti konta u kojima vodimo doznake, trošenje i stanje namenski prikupljenih sredstava za kupovinu e-izvora
- postaviti početne vrednosti numeratora dokumenata

Kupovina e-izvora

Prilikom kupovine e-izvora upisujemo podatke o **paketu** ili o **licenci** za samostalni e-izvor i o sklopljenom **ugovoru o licenci**. Ako za e-izvor postoji bibliografski zapis u lokalnoj bazi podataka, podatke o licenci možemo povezati sa bibliografskim zapisom.

Avansno plaćanje

Pre nego što primimo račun od dobavljača možemo dobiti predračun, avansni račun, ponudu za plaćanje ili neko drugo obaveštenje o iznosu zahtevane uplate

	pre kupovine paketa e-izvora ili pojedinačne licence. Na osnovu primljenog dokumenta dobavljaču plaćamo <i>avans</i> .
Plaćanje	Na osnovu <i>računa</i> plaćamo paket, licencu za pozajmicu e-knjige, naknadu za upotrebu e-knjige, članarinu ili DRM zaštitu (<i>Digital rights management</i>) građe.
Obavezni primerak e-izvora	Primljene obavezne primerke e-izvora evidentiramo kao <i>licence</i> . Obvezniku šaljemo potvrdu o prijemu. Kada obavezne primerke želimo da dobijemo od obveznika koji je dužan da ih pošalje nacionalnoj deponitarnoj biblioteci, pripremamo reklamaciju.
Veza sa portalima za pozajmicu e-knjiga	COBISS sistem omogućuje vezu sa onim portalima za pozajmicu e-knjiga koji se mogu povezati sa COBISS sistemom. Prilikom prijave člana biblioteke na portal, proveravaju se podaci za autentikaciju člana. Prilikom kupovine licence za pozajmicu e-knjige na portalu ponuđača, podaci o licenci programski se upisuju u segment COBISS3/Elektronski izvori. Svaki put kada član biblioteke pozajmi e-knjigu, to se programski beleži u segmentu COBISS3/Pozajmica ili COBISS2/Pozajmica. Istovremeno se u segmentu COBISS3/Elektronski izvori osvežavaju i podaci o pripadajućoj licenci.
Veza s ostalim segmentima	Segment COBISS3/Elektronski izvori povezan je sa segmentima COBISS3/Nabavka, COBISS3/Serijske publikacije, COBISS3/Pozajmica ili COBISS2/Pozajmica, COBISS3/Ispisi i COBISS3/Upravljanje aplikacijama.
Privilegije za rad u segmentu	U segmentu COBISS3/Elektronski izvori mogu raditi svi koji imaju privilegije za rad u segmentima COBISS3/Nabavka i COBISS3/Serijske publikacije.

2.1 KUPOVINA PAKETA ILI LICENCE ZA SAMOSTALNI E-IZVOR

Prilikom kupovine e-izvora upisujemo podatke o paketu ili o licenci za samostalni e-izvor. Unosimo oznaku paketa ili licence, ponuđača, način nabavke, vrstu izvora, način pristupa, vrstu licence, važenje od–do, broj naslova u paketu, broj istovremenih pristupa, cenu, podatke o ugovoru o licenci i dobavljača. Ako za e-izvor postoji bibliografski zapis u lokalnoj bazi podataka, podatke o paketu ili licenci možemo povezati sa građom, tj. bibliografskim zapisom.

Paket ili licencu možemo izbrisati iz baze podataka.

2.1.1 Unos paketa/licence

Podatke o paketu e-izvora ili o licenci za samostalni e-izvor unosimo u editoru **Paket/licenca**.

Postupak

1. Označimo klasu **Paket/licenca**.
2. Izaberemo metodu **Klasa / Novi objekt**.
Otvora se editor **Paket/licenca**.
3. Kod „Oznaka paketa/licence“ unosimo identifikacionu oznaku koja na jedinstven način određuje paket ili licencu i koja se koristi za pretraživanje po ključu. Ako unosimo podatke za samostalni e-izvor, možemo uneti njegov naslov ili mu odrediti drugu oznaku.
4. Označimo polje za aktiviranje „Važeće“ ako je paket ili samostalni e-izvor na raspolaganju članovima biblioteke.
5. Unesemo ponuđača.
6. Kod „Način nabavke“ izaberemo odgovarajuću vrednost.
7. Kod „Vrsta izvora“ izaberemo odgovarajuću vrednost.

Možemo izabrati jednu od sledećih vrednosti:

- *e-knjiga* – kada kupujemo licencu za e-knjigu
- *e-serijska publikacija* – kada kupujemo licencu za serijsku publikaciju
- *baza podataka* – kada kupujemo licencu za bazu podataka
- *drugo*

Ako smo kupili elektronsku zbirku različitih vrsta e-izvora, možemo izabrati vrstu izvora koja predstavlja glavicu zbirke.

8. Kod „Način pristupa“ izaberemo odgovarajuću vrednost.

Možemo izabrati jednu od sledećih vrednosti:

- *pozajmica* – kada e-knjizi pristupamo tako što je pozajmimo i učitamo u uređaj za čitanje
  - *javni domen* – kada je e-izvor slobodno dostupan na webu
  - *IP zaštita* – kada je pristup e-izvoru omogućen samo sa određenih računara
  - *autorizacija* – kada pristup zahteva registraciju korisnika (korisničko ime i šifru)
9. Kod „Vrsta licence“ izaberemo odgovarajuću vrednost.
Možemo izabrati jednu od sledećih vrednosti:
- *osnovni paket* – kada kupujemo osnovni paket ponuđača; obično taj paket obuhvata sve naslove koje ponuđač nudi na svom portalu
  - *vremenski zakup pristupa* – kada zakupimo pristup paketu ili samostalnom e-izvoru za određeni period (obično godinu dana)
  - *arhivski primerak* – kada imamo, obično ograničen, pristup arhivskom primerku e-izvora
  - *besplatni primerak* – kada je paket ili naslov slobodno dostupan
  - *zakup pozajmica* – kada zakupimo određeni broj pozajmica samostalnog e-izvora, obično za e-knjigu
  - *trajni pristup* – kada zakupimo vremenski neograničen pristup paketu ili samostalnom e-izvoru
  - *trajno vlasništvo* – kada kupimo paket ili samostalni e-izvor kao trajno vlasništvo
  - *drugo*
10. Kod „Važi od“ i „Važi do“ unosimo period tokom kojeg licenca važi i tokom kojeg je omogućen pristup e-izvoru. Ako je pristup paketu ili samostalnom e-izvoru trajan, polje za unos kod „Važi do“ ostavljamo prazno.
11. Unesemo broj naslova koji su uključeni u paket. Kod licence za samostalni e-izvor unosimo broj 1.
12. Unesemo broj istovremenih pristupa.
13. Unesemo cenu paketa ili samostalnog e-izvora, i to krajnju cenu sa odbijenim popustom i dodatim PDV-om. Sve detalje u vezi sa popustom i PDV-om upisaćemo prilikom unosa primljenog računa.
14. Kod paketa e-knjiga za pozajmicu koje su zaštićene DRM zaštitom unosimo cenu za pojedinačnu pozajmicu, i to krajnju cenu sa dodatim PDV-om.
15. Unesemo broj i datum ugovora o licenci.
16. Za unos napomene kliknemo dugme **Napomena**.
U prozor za unos napomene unesemo tekst i pohranimo ga.

2.3 PLAĆANJE

Plaćanje e-izvora protiče po istim postupcima kao i plaćanje građe u segmentu COBISS3/Nabavka ili COBISS3/Serijske publikacije. Postupci su opisani u priručniku COBISS3/Nabavka, v. pogl. 3.5 i u priručniku COBISS3/Serijske publikacije, v. pogl. 3.7.

Specifičnosti u segmentu COBISS3/Elektronski izvori su:

Račun možemo platiti za:

- kupovinu paketa
- kupovinu samostalnog e-izvora
- kupovinu licence za pozajmicu e-knjiga
- naknadu za korišćenje e-knjiga
- članarinu
- DRM zaštitu građe

Najpre kod objekta **Paket/licenca** ili objekta **Licenca za pozajmicu**, učitano na radnoj površini, izaberemo metodu **Upiši račun**.

Na računu odredimo **obračunski period** za koji važi plaćanje.

Konto(-a) određujemo za celokupni račun preko dugmeta **Konta i Procenti finansiranja**. Za konta i pripadajuće procenite finansiranja možemo pripremiti **šablon konta** (v. pogl. 5.3). Prilikom pohranjivanja računa izvode se programske kontrole u vezi sa slaganjem broja konta i broja procenata finansiranja i u vezi sa zbirom procenata finansiranja koji mora iznositi 100.

U stavci računa određujemo **vrstu troška** izborom odgovarajuće vrednosti iz šifrarnika. Po potrebi možemo dodatno upisati i predmet plaćanja računa; tekst oblikujemo sami.

Za unos DRM zaštite građe, članarine ili naknade za korišćenje e-knjiga u editoru **Račun** kliknemo dugme **Dodaj DRM, čla...** U račun se dodaje nova stavka koja kod „Vrsta troška“ ima podrazumevanu zaštitu **DRM zaštita**. Za unos naknade za korišćenje e-knjige podrazumevanu vrednost menjamo u **naknada za korišćenje e-knjige**, a za unos članarine u **članarina**. U editoru stavke kod „Br. primeraka“ upisujemo količinu, a kod „Cena po jedinici“ upisujemo cenu.

Stavka računa ima u relacijama **građu**, tj. bibliografski zapis ako je reč o plaćanju licence za pozajmicu e-knjige ili o plaćanju samostalnog e-izvora. Ako je reč o plaćanju paketa, DRM zaštite građe, naknade za korišćenje e-knjige ili članarine, stavka nije povezana sa bibliografskim zapisom.

U stavci računa ne postoji tabela primeraka. **Broj primeraka** koje plaćamo upisujemo sami u stavku računa.

Kada jednim računom plaćamo više paketa ili licenci za samostalni e-izvor, a cena pojedinog paketa ili licence nije poznata, kod prve stavke računa upisujemo ukupnu cenu. Kod ostalih stavki upisujemo cenu 0,00, a u

„Napomena o ceni“ upisujemo komentar <CS\oznaka>. Kod oznake navodimo oznaku onog paketa ili licence kod koje je upisana zajednička cena.

Ako smo paket ili licencu pre toga platili avansom, avans možemo dodati na račun, tako što kod avansa izaberemo metodu **Dodaj avans na račun**. Iznos računa i njegovih stavki smanjuje se za iznos plaćenog avansa. Kod računa avans možemo ukloniti metodom **Ukloni avans sa računa**.

Podaci o plaćanju računa ne upisuju se u podatke o fondu.

---

4 VEZA SA PORTALIMA ZA POZAJMICU E-KNJIGA

U poglavlju je opisana veza sistema COBISS.XX sa portalima ponuđača za pozajmicu e-knjiga, koji se mogu povezati sa COBISS sistemom.

Preduslov je da se ponuđač e-knjiga i NCC dogovore o razmeni podataka preko web servisa.

Kada na portalu ponuđača za pozajmicu e-knjiga **kupimo licencu za pozajmicu određene e-knjige**, podaci o licenci programski se upisuju u podatke o licencama za pozajmicu u segmentu COBISS3/Elektronski izvori. Pre toga, za e-knjigu mora postojati bibliografski zapis u lokalnoj bazi podataka. Ako bibliografski zapis ne postoji u lokalnoj bazi, podaci o licenci za pozajmicu neće se upisati u COBISS3.

Podaci o licencama za pozajmicu se u COBISS3 upisuju i menjaju samo programski prenosom s portala e-knjiga. Podatke ne možemo menjati ručno.

Preporučuje se da **licencu za pozajmicu uključimo u paket e-knjiga**. Pakete može oblikovati i sam ponuđač. Ako ponuđač nema pakete, sami oblikujemo paket u COBISS3 (npr. osnovni paket, paket za određenu godinu itd.). Prilikom unosa podataka o paketu unosimo i podatke o sklopljenom ugovoru s ponuđačem.

Pre nego što primimo račun od dobavljača možemo dobiti predračun, avansni račun, ponudu za plaćanje ili neko drugo obaveštenje o iznosu zahtevane uplate. Na osnovu primljenog dokumenta dobavljaču plaćamo **avans**.

Na osnovu **računa** plaćamo paket, licencu za pozajmicu e-knjige, naknadu za korišćenje e-knjige, članarinu ili DRM zaštitu građe.

Kada član biblioteke **pozajmi e-knjigu** na portalu ponuđača, podaci o pozajmici programski se beleže u segmentu COBISS3/Pozajmica ili COBISS2/Pozajmica.

Podaci o kupljenim licencama za pozajmicu i o pozajmicama e-knjiga vide se u segmentu COBISS/OPAC, servisu Moja biblioteka i web aplikaciji Najčitanije knjige.

Potpoglavlja:

- Kupovina licence za pozajmicu e-knjiga

- Unos podataka o paketu
- Pretplata
- Plaćanje
- Pozajmica e-knjige
- Opšti postupci

B.1 SPISAK ISPISA

Spisak ispisa nalazi se u direktorijumu **Ispisi / Sistemske definicije / Elektronski izvori / Spiskovi:**

- E-SPI-01: Spisak licenci za pozajmicu
- E-SPI-02: Spisak paketa/licenci

C   UTROŠAK SREDSTAVA

U dodatku su opisani izveštaji o utrošku sredstava za kupovinu e-izvora, koje pripremamo i ispisujemo u segmentu COBISS3/Ispisi.

C.1 SPISAK ISPISA

Spisak ispisa nalazi se u direktorijumu **Ispisi / Sistemski / Elektronski izvori / Utrošak sredstava:**

- E-US-01: Plaćanje računa – po kontima/vrsti troškova
- E-US-02: Plaćanje računa sa odbijenim ulaznim PDV-om – po kontima/vrsti troškova
- E-US-03: Plaćanje avansa – po kontima
- E-US-04: Plaćanje avansa sa odbijenim ulaznim PDV-om - po kontima
- E-US-05: Plaćanje posrednih troškova nabavke - po kontima
- E-US-06: Plaćanje posrednih troškova nabavke s odbijenim ulaznim PDV-om – po kontima
- E-US-07: Preplaćeni iznosi – po dobavljačima

Ispisi, osim E-US-07, pripremaju se odvojeno za biblioteke koje ne vode odbijeni deo ulaznog PDV-a i za biblioteke koje vode odbijeni deo ulaznog PDV-a.

C.2 UNOS ULAZNIH PARAMETARA ZA PRIPREMU ISPISA

Kriterijume za izbor podataka određujemo u prozoru **Unos ulaznih parametara za pripremu ispisa**.

Prilikom određivanja ulaznih parametara moramo obratiti pažnju na određivanje perioda za izbor računa.

Naime, moramo obezbediti usklađenost između datuma računa i konta koji su određeni na računu. Oba moraju da se odnose na isti izabrani period.

C.2.1 Izveštaji E-US-01, E-US-02, E-US-05 i E-US-06

Kod izveštaja E-US-01, E-US-02, E-US-05 i E-US-06 možemo odrediti sledeće parametre:

- "Status"
Određujemo status računa za koji podaci u izveštaju treba da se uzimaju u obzir. Podrazumevana vrednost je *plaćeno*. Podatak je obavezan.
- "Plaćeno"
Upisivanjem datuma plaćanja računa možemo odrediti period za koji podaci u izveštaju treba da se uzimaju u obzir.
- "Datum refer. dokumenta"
Upisivanjem datuma koji označava datum ispostavljanja primljenog računa možemo odrediti period za koji podaci u izveštaju treba da se uzimaju u obzir.
- "Broj"
Možemo odrediti opseg brojeva koji su dodeljeni računima u skladu sa podešavanjima numeratora računa.

C.2.2 Izveštaji E-US-03 i E-US-04

Kod izveštaja E-US-03 i E-US-04 možemo odrediti sledeće parametre:

- "Status"
Određujemo status avansa za koji podaci u izveštaju treba da se uzimaju u obzir. Podrazumevana vrednost je *plaćeno, račun upisan, račun plaćen, promenjeno u preplaćeni iznos*. Podatak je obavezan.

- "Datum statusa"
Upisivanjem datuma statusa avansa možemo odrediti period za koji podaci u izveštaju treba da se uzimaju u obzir.
- "Datum refer. dokumenta"
Upisivanjem datuma koji označava datum ispostavljanja primljenog avansnog računa možemo odrediti period za koji podaci u izveštaju treba da se uzimaju u obzir.
- "Broj"
Možemo odrediti opseg brojeva koji su dodeljeni avansima u skladu sa podešavanjima numeratora računa.

C.2.3 Izveštaj E-US-07

Kod izveštaja E-US-07 određujemo sledeće parametre:

- "Dobavljač (E)"
Određena je uloga dobavljača elektronskih izvora.
- "Neaktivan"
Određena je vrednost *Ne*.

C.3 OPIS ISPISA

C.3.1 E-US-01: Plaćanje računa – po kontima/vrsti troškova

Izveštaj uključuje podatke o utrošku sredstava za plaćanje računa. Prikazani su iznos plaćenih računa sa odbijenim iznosom popusta i dodatim iznosom PDV-a (stubac *iznos*), iznos PDV-a (stubac *PDV*) i iznos popusta (stubac *popust*).

Za plaćanja računa u stranim valutama prikazani su iznos plaćenih računa sa odbijenim iznosom popusta (stubac *iznos*) i iznos popusta (stubac *popust*). Iznos plaćenih računa i iznos popusta sortirani su vodoravno tako da su najpre prikazani iznosi svih plaćenih računa i popusta u stranim valutama (*iznosi u stranim valutama*), potom još i iznosi plaćenih računa i popusta u stranim valutama koji nisu preračunati u domaću valutu (*neprerač. iznosi u stranim val.*).

Podaci se ispisuju u više tabela pri čemu se dva kriterijuma sortiranja uzimaju u obzir:

- **vrsta troška** – podaci se najpre ispisuju odvojeno prema vrsti troška, a na kraju i zbirni podaci za sve vrste troškova zajedno
- u okviru vrste troška u obzir se uzima **valuta** – najpre se ispisuju podaci za prethodnu domaću valutu, zatim za aktuelnu domaću valutu i na kraju i za strane valute

Ako podaci ne postoje, tabela u izveštaju se ne ispisuje.

Podaci su u tabelama sortirani uspravno prema abecedi oznaka konta iz kojih su plaćeni računi. Slede zbirni podaci za sva konta zajedno.

Nakon poslednje tabele sledi legenda.

Podaci u tabeli za sve vrste troškova u stupcu *iznos* mogu se uporediti i sa iznosom koji se vodi na kontima i koji je utrošen za plaćanja. Ako smo plaćali i avanse i posredne troškove, kod poređenja moramo uvažavati i podatke iz izveštaja E-US-03 i E-US-05. Usled zaokruživanja prilikom računanja iznosa, u nekim slučajevima iznos u izveštaju o utrošku sredstava može sasvim malo da odstupa od iznosa koji se vodi na kontu i koji je utrošen za plaćanje.

Upozorenje:

Izveštaj ne uvažava iznos za korišćenje preplaćenog iznosa na računu po kontima.

C.3.2 E-US-02: Plaćanje računa sa odbijenim ulaznim PDV-om – po kontima/vrsti troškova

Izveštaj uključuje podatke o utrošku sredstava za plaćanje računa. Prikazani su iznos plaćenih računa sa odbijenim iznosom popusta i dodatim iznosom PDV-a (stubac *iznos*), iznos PDV-a (stubac *PDV*), odbijeni iznos ulaznog PDV-a (stubac *odbij. ulaz. PDV*) i iznos popusta (stubac *popust*).

Iznos plaćenih računa i iznos PDV-a sortirani su vodoravno s obzirom na to da li je odbijeni iznos ulaznog PDV-a uvažen (*sa odbijenim ulaz. PDV-om*) ili nije (*bez odbijenog ulaz. PDV-a*).

Za plaćanja računa u stranim valutama prikazani su iznos plaćenih računa sa odbijenim iznosom popusta (stubac *iznos*) i iznos popusta (stubac *popust*). Iznos plaćenih računa i iznos popusta sortirani su vodoravno tako da su najpre prikazani iznosi svih plaćenih računa i popusta u stranim valutama (*iznosi u stranim valutama*), potom još i iznosi plaćenih računa i popusta u stranim valutama koji nisu preračunati u domaću valutu (*neprerač. iznosi u stranim val.*).

Podaci se ispisuju u više tabela pri čemu se dva kriterijuma sortiranja uzimaju u obzir:

- **vrsta troška** – podaci se najpre ispisuju odvojeno prema vrsti troška, a na kraju i zbirni podaci za sve vrste troškova zajedno
- u okviru vrste troška u obzir se uzima **valuta** – najpre se ispisuju podaci za prethodnu domaću valutu, zatim za aktuelnu domaću valutu i na kraju i za strane valute

Ako podaci ne postoje, tabela u izveštaju se ne ispisuje.

Podaci su u tabelama sortirani uspravno prema abecedi oznaka konta iz kojih su plaćeni računi. Slede zbirni podaci za sva konta zajedno.

Nakon poslednje tabele sledi legenda.

Podaci u tabeli za sve vrste troškova u stupcu *iznos (sa odbijenim ulaz. PDV-om)* mogu se uporediti i sa iznosom koji se vodi na kontima i koji je utrošen za plaćanja. Ako smo plaćali i avanse i posredne troškove, kod poređenja moramo uvažavati i podatke iz izveštaja E-US-04 i E-US-06. Usled zaokruživanja prilikom računanja iznosa, u nekim slučajevima iznos u izveštaju o utrošku sredstava može sasvim malo da odstupa od iznosa koji se vodi na kontu i koji je utrošen za plaćanje.

Upozorenje:

Izveštaj ne uvažava iznos za korišćenje preplaćenog iznosa na računu po kontima.

C.3.3 E-US-03: Plaćanje avansa – po kontima

Izveštaj uključuje podatke o utrošku sredstava za plaćanje avansa. Prikazani su iznos plaćenih avansa sa odbijenim iznosom popusta i dodatim iznosom PDV-a (stubac *iznos*), iznos PDV-a (stubac *PDV*) i iznos popusta (stubac *popust*).

Za plaćanje avansa u stranoj valuti prikazani su iznos plaćenih avansa sa odbijenim iznosom popusta (stubac *iznos*) i iznos popusta (stubac *popust*). Iznos plaćenih avansa i iznos popusta sortirani su vodoravno, tako da su najpre prikazani iznosi svih plaćenih avansa i popusta u stranoj valuti (*iznosi u stranim valutama*), a zatim i iznosi plaćenih avansa i popusta u stranoj valuti koji nisu preračunati u domaću valutu (*neprerač. iznosi u stranim val.*).

Podaci se ispisuju u više tabela pri čemu se dva kriterijuma sortiranja uzimaju u obzir:

- **izabrani avansi** – najpre se ispisuju podaci za sve plaćene avanse, a zatim samo za one avanse koji još nisu utrošeni za plaćanje računa
- u okviru izabranih avansa uvažava se i **valuta** – najpre se ispisuju podaci za prethodnu domaću valutu, zatim za aktualnu domaću valutu i na kraju i za strane valute

Ako podaci ne postoje, tabela u izveštaju se ne ispisuje.

Podaci su u tabelama sortirani uspravno po abecedi oznaka konta iz kojih su plaćeni avansi. Slede zbirni podaci za sva konta zajedno.

Nakon poslednje tabele sledi legenda.

Podaci u tabeli za neutrošene avanse (avansi još nisu utrošeni za plaćanje računa) u stupcu *iznos* mogu se uporediti i sa iznosom koji se vodi na kontima i koji je utrošen za plaćanja. Tom iznosu na kontu, pored iznosa za plaćanje avansa, dodati su i iznosi za plaćanje računa i iznosi za plaćanje posrednih troškova nabavke. Zato je, prilikom ovog poređenja, potrebno uvažavati i podatke iz izveštaja E-US-01 i E-US-05. Usled zaokruživanja prilikom računanja iznosa, u nekim slučajevima iznos u izveštaju o utrošku sredstava može sasvim malo da odstupa od iznosa koji se vodi na kontu i koji je utrošen za plaćanje.

Upozorenje:

Ako želimo da su podaci o utrošku sredstava za plaćanje avansa i računa pravilni, prilikom plaćanja avansa i kasnije prilikom plaćanja računa treba upotrebiti ista konta.

C.3.4 E-US-04: Plaćanje avansa sa odbijenim ulaznim PDV-om - po kontima

Izveštaj uključuje podatke o utrošku sredstava za plaćanje avansa. Prikazani su iznos plaćenih avansa sa odbijenim iznosom popusta i dodatim iznosom PDV-a (stubac *iznos*), iznos PDV-a (stubac *PDV*), odbijeni iznos ulaznog PDV-a (stubac *odbij. ulaz. PDV*) i iznos popusta (stubac *popust*).

Iznos plaćenih avansa i iznos PDV-a sortirani su vodoravno s obzirom na to da li je odbijeni iznos ulaznog PDV-a uvažavan (*sa odbijenim ulaz. PDV-om*) ili ne (*bez odbijenog ulaz. PDV-a*).

Za plaćanje avansa u stranoj valuti prikazani su iznos plaćenih avansa sa odbijenim iznosom popusta (stubac *iznos*) i iznos popusta (stubac *popust*). Iznos plaćenih avansa i iznos popusta sortirani su vodoravno, tako da su najpre prikazani iznosi svih plaćenih avansa i popusta u stranoj valuti (*iznosi u stranim valutama*), a zatim i iznosi plaćenih avansa i popusta u stranoj valuti koji nisu preračunati u domaću valutu (*neprerač. iznosi u stranim val.*).

Podaci se ispisuju u više tabela pri čemu se dva kriterijuma sortiranja uzimaju u obzir:

- **izabrani avansi** – najpre se ispisuju podaci za sve plaćene avanse, a zatim samo za one avanse koji još nisu utrošeni za plaćanje računa
- u okviru izabranih avansa uvažava se i **valuta** – najpre se ispisuju podaci za prethodnu domaću valutu, zatim za aktualnu domaću valutu i na kraju i za strane valute

Ako podaci ne postoje, tabela u izveštaju se ne ispisuje.

Podaci su u tabelama sortirani uspravno po abecedi oznaka konta iz kojih su plaćeni avansi. Slede zbirni podaci za sva konta zajedno.

Nakon poslednje tabele sledi legenda.

Podaci u tabeli za neutrošene avanse (avansi još nisu utrošeni za plaćanje računa) u stupcu *iznos (sa odbijenim ulaz. PDV-om)* mogu se uporediti i sa iznosom koji se vodi na kontima i koji je utrošen za plaćanja. Tom iznosu na kontu, pored iznosa za plaćanje avansa, dodati su i iznosi za plaćanje računa i iznosi za plaćanje posrednih troškova nabavke. Zato je, prilikom ovog poređenja, potrebno uvažavati i podatke iz izveštaja E-US-02 i E-US-06. Usled zaokruživanja prilikom računanja iznosa, u nekim slučajevima iznos u izveštaju o utrošku sredstava može sasvim malo da odstupa od iznosa koji se vodi na kontu i koji je utrošen za plaćanje.

Upozorenje:

Ako želimo da su podaci o utrošku sredstava za plaćanje avansa i računa pravilni, prilikom plaćanja avansa i kasnije prilikom plaćanja računa treba upotrebiti ista konta.

C.3.5 E-US-05: Plaćanje posrednih troškova nabavke – po kontima

Izveštaj uključuje podatke o utrošku sredstava za plaćanje posrednih troškova nabavke. Prikazani su vrsta posrednog troška (stubac *vrsta*), iznos plaćenih posrednih troškova sa dodatnim iznosom PDV-a (stubac *iznos*), iznos PDV-a (stubac *PDV*) i iznosi u stranoj valuti (stubac *iznosi u stranim val.*).

Podaci su sortirani vertikalno u tabelama po abecedi oznaka konta iz kojih su plaćeni posredni troškovi nabavke. Slede zbirni podaci za sva konta zajedno.

Nakon tabele sledi legenda.

S obzirom na podešavanja u inicijalizacionoj datoteci biblioteke, posredni troškovi nabavke mogu se beležiti na kontu sa oznakom *PTN*, namenjenom praćenju posrednih troškova ili na prvom upotrebljenom kontu na računu. Pre promene parametra obavezno moramo pripremiti ispis E-US-05. Nakon podešavanja parametra možemo pripremiti izveštaje o uplatama posrednih troškova nabavke samo od datuma kada smo promenili podešavanja parametra.

Upozorenje:

Posredni troškovi, upisani kod avansa, nisu uključeni u izveštaj o utrošku sredstava za plaćanje posrednih troškova. Kod avansa se, naime, prilikom unosa posrednih troškova može uneti samo poravnanje.

C.3.6 E-US-06: Plaćanja posrednih troškova nabavke sa odbijenim ulaznim PDV-om – po kontima

Izveštaj uključuje podatke o utrošku sredstava za plaćanje posrednih troškova nabavke. Prikazani su vrsta posrednog troška (stubac *vrsta*), iznos plaćenih posrednih troškova sa dodatnim iznosom PDV-a (stubac *iznos*), iznos PDV-a (stubac *PDV*), odbijeni iznos ulaznog PDV-a (stubac *odbij. ulaz. PDV*) i iznosi u stranoj valuti (stubac *iznosi u stranim val.*).

Iznos plaćenih posrednih troškova nabavke i iznos PDV-a sortirani su vodoravno s obzirom na to da li je odbijeni iznos ulaznog PDV-a uvažavan (*sa odbijenim ulaz. PDV-om*) ili ne (*bez odbijenog ulaz. PDV-a*).

Podaci su sortirani vertikalno u tabelama po abecedi oznaka konta iz kojih su plaćeni posredni troškovi nabavke. Slede zbirni podaci za sva konta zajedno.

Nakon tabele sledi legenda.

S obzirom na podešavanja u inicijalizacionoj datoteci biblioteke, posredni troškovi nabavke mogu se beležiti na kontu sa oznakom *PTN*, namenjenom praćenju posrednih troškova ili u prvom upotrebljenom kontu na računu. Pre promene parametra obavezno moramo pripremiti ispis E-US-06. Nakon podešavanja parametra možemo pripremiti izveštaje o uplatama posrednih troškova nabavke samo od datuma kada smo promenili podešavanja parametra.

Upozorenje:

Posredni troškovi, upisani kod avansa, nisu uključeni u izveštaj o utrošku sredstava za plaćanje posrednih troškova. Kod avansa se, naime, prilikom unosa posrednih troškova može uneti samo poravnanje.

C.3.7 E-US-07: Preplaćeni iznosi – po dobavljačima

Izveštaj uključuje podatke o preplaćenim iznosima u domaćoj valuti i u stranim valutama kod dobavljača u nabavci. Prikazani su oznaka i naziv dobavljača, kao i preplaćeni iznos u domaćoj valuti i stranim valutama.

Podaci su sortirani vertikalno u tabelama po abecedi oznaka konta iz kojih su plaćeni posredni troškovi nabavke.